

Sprawozdanie

**z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Radomiu za rok 2016**

Radom, kwiecień 2017 rok

Wykonując dyspozycję artykułu 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu przedstawia Sprawozdanie z działalności Ośrodka za rok 2016:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu to jednostka organizacyjna Gminy Miasta Radomia, nieposiadająca osobowości prawnej. Ośrodek został powołany uchwałą nr 27/90 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 26 lipca 1990 roku.

1. Struktura Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu

W skład Ośrodka w 2016 roku wchodziły następujące komórki organizacyjne i stanowiska samodzielne w łącznej liczbie 538 etatów, w tym Dyrektor Ośrodka, dwóch Zastępców Dyrektora, Główny Księgowy, Zastępca Głównego Księgowego, (łącznie 5 etatów) oraz:

- 1) Dział Pracy Socjalnej
- 2) Dział Pieczy Zastępczej
- 3) Dział Realizacji Pomocy
- 4) Dział Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego
- 5) Dział Dodatków Mieszkańcowych
- 6) Dział Usług Opiekuńczych i Pomocy Stacjonarnej
- 7) Dział Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- 8) Dział Organizacyjno – Kadrowy
- 9) Dział Księgowości
- 10) Dział Obsługi Mieszkańców
- 11) Dział Administracyjny
- 12) Schronisko dla Bezdomnych
- 13) Klub "Senior"
- 14) Stanowisko ds. BHP i P.POŻ.
- 15) Samodzielne Stanowiska ds. Nadzoru nad Placówkami Pomocy Społecznej i Instytucjonalnej Pieczy Zastępczej
- 16) Zespół Informatyków
- 17) Audytor Wewnętrzny
- 18) Zespół ds. Zamówień Publicznych
- 19) Stanowisko ds. Ochrony Danych Osobowych
- 20) Zespół Obsługi Prawnej
- 21) Zespół ds. Realizacji Projektu „Czas na aktywność!”

2. Zadania realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej:

Dział Pracy Socjalnej

Pracownicy Działu Pracy Socjalnej realizują zadania wynikające z następujących aktów prawnych:

- a) ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku,
- b) ustawa o przeciwdziałaniu przemocy z dnia 29 lipca 2005 roku,

- c) ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku,
- d) ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 roku,
- e) ustawa o zatrudnieniu socjalnym z dnia 13 czerwca 2003 roku.

Praca socjalna (indywidualna, grupowa, środowiskowa, CAL, działania organizatorów społeczności lokalnej).

Istotą pracy socjalnej jest to, że w procesie naprawczym wykorzystywany jest potencjał osób, rodzin, grup i społeczności lokalnych na rzecz rozwiązywania indywidualnych i lokalnych problemów. W 2016 roku pracownicy socjalni zatrudnieni w Dziale Pracy Socjalnej prowadzili działania z zakresu pracy socjalnej w stosunku do około 1.691 rodzin. Dotyczyły one głównie rozwiązywania problemów bezrobocia, uzależnień, problemów opiekuńczo-wychowawczych, zaniedbań w zakresie leczenia, konfliktów rodzinnych oraz przemocy. W 508 przypadkach realizacja pracy socjalnej odbywała się w oparciu o kontrakt socjalny, który jest pisemną umową zawartą z osobą ubiegającą się o pomoc, określającą uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny.

Działania z zakresu pracy socjalnej były realizowane także przez pracowników socjalnych z Działu Pieczy Zastępczej, w 2016 roku objęto nimi 104 środowiska.

Środowiskowa praca socjalna - Program Centrum Aktywności Lokalnej.

Rok 2016 to szesnasty rok realizacji na terenie Radomia Programu Centrum Aktywności Lokalnej, który zakłada aktywizację społeczności lokalnych oraz realizację następujących założeń:

- powstanie silnych i zintegrowanych społeczności lokalnych,
- rozwój lokalnej solidarności i tworzenie więzów samopomocy,
- wzmacnianie integracji lokalnych grup obywatelskich,
- zaktywizowanie lokalnych instytucji samorządowych,
- budowanie tożsamości wspólnot lokalnych.

Najważniejszą cechą Programu jest to, że wszelkie przedsięwzięcia podejmowane przez instytucje pracujące metodą CAL odpowiadają na potrzeby artykułowane przez daną społeczność postrzeganą całościowo i prowadzone są w oparciu o jej zasoby ludzkie i instytucjonalne, w myśl zasady „pomóżmy ludziom, aby pomogli sobie samym”. Ponadto praca metodą CAL oznacza:

- posiadanie lub stworzenie realnego, fizycznego miejsca, które będzie służyć ożywianiu i integracji społeczności lokalnej /miejscem takim może być siedziba instytucji/,

- tworzenie koalicji na rzecz pracy w środowisku oraz wokół problemów,
- funkcjonowanie na różnych polach, nie zawężając swojej aktywności do jednej grupy celowej /np. niepełnosprawnych, dzieci, czy też emerytów/lub obszaru /np. ekologii, pomocy społecznej czy kultury/,
- inicjowanie ruchów samopomocowych i obywatelskich,
- promowanie pracy wolontarystycznej i zespołowej,
- inicjowanie lokalnych akcji i wydarzeń,
- działania w oparciu o programy i projekty.

Instytucje pracujące metodami CAL swoje działania prowadzą zgodnie z zasadami tolerancji, poszanowania praw człowieka, solidarności społecznej. Działania te mają służyć aktywizacji, edukacji i rozwojowi środowiska lokalnego. Tworzą płaszczyznę porozumienia i współpracy, dążąc do kształtowania społeczeństwa obywatelskiego. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej od lipca 2003 roku jest certyfikowanym Ośrodkiem CAL, co oznacza, że pracuje metodami CAL i wypełnia obowiązujące standardy. W lipcu 2014 roku został ponownie przyznany Certyfikat CAL – za działania związane z organizowaniem społeczności lokalnej. Wszelkie podejmowane na rzecz społeczności lokalnych działania były prowadzone w oparciu o współpracę z innymi podmiotami, reprezentującymi wszystkie sektory życia społecznego. Koordynacją zajmowały się, podobnie jak w latach poprzednich Zespoły ds. Wspierania Aktywności Lokalnej i Profilaktyki Środowiskowej, których działało 18. Obejmowały one swym zasięgiem następujące osiedla:

- 1) Nad Potokiem (ZPS nr 1 i 3),
- 2) XV Lecie /ZPS nr 1/,
- 3) Śródmieście /ZPS nr 2/,
- 4) Stara i Nowa Wola Gołębiowska, Marii Gajl oraz Rajec /ZPS nr 3/,
- 5) Gołębiów I /ZPS nr 3/,
- 6) Planty /ZPS nr 4/,
- 7) Michałów /ZPS nr 5/,
- 8) Gołębiów II, Osiedla Akademickie /ZPS nr 5/,
- 9) Obozisko /ZPS nr 6/,
- 10) Kaptur /ZPS nr 6/,
- 11) Miasto Kazimierzowskie /ZPS nr 6/,
- 12) Ustronie /ZPS nr 7/,
- 13) Godów i Malczów /ZPS nr 7/,
- 14) Zamłynie /ZPS nr 8/,
- 15) Glinice i Dzierzków, Długojów, Idalin, Janiszpol /ZPS nr 9/,
- 16) Południe /ZPS nr 10/,
- 17) Borki / ZPS nr 10/,
- 18) Woźniki /ZPS nr 4/.

W 2016 roku Zespoły zajmowały się głównie organizowaniem różnego rodzaju lokalnych wydarzeń, między innymi takich jak:

- festyny rodzinne i pikniki – odbyło się 52 takie imprezy, w których uczestniczyło około 16.900 osób,
- 74 imprezy okolicznościowe: z okazji świąt, Dnia Dziecka, Dnia Sąsiada, zabawy choinkowe i karnawałowe.

W 2016 roku pracowało 5 koalicji i grup obywatelskich, które zajmowały się sprawami związanymi z rozwiązywaniem problemu alkoholowego, poprawą sytuacji życiowej dzieci i ich rodzin, działaniu w środowisku lokalnym na rzecz dzieci, rodzin i innych mieszkańców.

Podobne koalicje budowane są na rzecz rozwiązywania problemów indywidualnych rodzin w ramach programu „Rodzina w remoncie”, którego celem jest szeroko rozumiane oddziaływanie na rzecz rodziny w kryzysie. Jego realizacja polega na tym, że w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodzin powoływane są zespoły interdyscyplinarne, których celem jest oddziaływanie na rodzinę przy pomocy różnych czynników i budowanie dla niej sieci wsparcia. Do współpracy są zapraszani w zależności od sytuacji: policjanci, pedagodzy, wychowawcy, kuratorzy, psychologowie itp. Członkowie zespołów wspólnie diagnozują sytuację danej rodziny, ustalają plan działań i realizują podjęte zobowiązania. Ostatecznym celem wspólnej pracy jest doprowadzenie do rozwiązania lub przynajmniej złagodzenia istniejących problemów. Podstawą programu jest to, że rodziny wokół których budowane są Zespoły, biorą czynny udział w jego pracach jako pełnoprawni partnerzy. W 2016 roku pracowało 6 Zespołów. Efekty pracy są zróżnicowane, spośród 6 Zespołów, które w roku 2016 zakończyły swoją działalność w 4 sprawach osiągnięto sukces, co oznacza że problemy rodziny zostały rozwiązane lub złagodzone na tyle, że może ona funkcjonować bez wsparcia zewnętrznego.

Realizacja programu Centrum Aktywności Lokalnej to aktywizowanie mieszkańców do działania, włączanie ich w rozwiązywanie lokalnych problemów. Mobilizowanie mieszkańców prowadzone jest przede wszystkim poprzez inicjowanie grup samopomocowych i obywatelskich oraz promowanie działań wolontarystycznych.

Ponadto w ramach mobilizowania ludzi do działania pracownicy socjalni inicjowali różnego rodzaju grupy.

W 2016 roku działały następujące grupy i mini kluby:

- 3 grupy samopomocowe i 7 grup wsparcia, których celem było wzmocnienie w dążeniu do pokonywania codziennych trudności, pomoc w odzyskaniu wiary w siebie i poczucia własnej wartości. Grupy kierowane były do osób bezrobotnych, mężczyzn, rodzin wielodzietnych, matek wychowujących dzieci niepełnosprawne, osób uzależnionych od alkoholu oraz do osób

niepełnosprawnych. W roku 2016 grupy samopomocowe zrzeszały 19 osób, a grupy wsparcia 61 osób,

- 41 grup edukacyjnych, które głównie były skierowane do osób bezrobotnych w celu zwiększenia ich umiejętności w zakresie aktywnego poszukiwania pracy oraz rodzin niepełnych, w zakresie gospodarowania budżetem, załatwiania spraw urzędowych, rozwiązywania codziennych problemów osób niepełnosprawnych w zakresie funkcjonowania służby zdrowia, możliwości ubiegania się o rehabilitację leczniczą, poruszania się po rynku pracy, dla dzieci mających problemy w nauce. W działaniach grupowych wzięło udział ponad 584 osoby,
- 1 mini klub skierowany do osób niepełnosprawnych, jego działanie ma charakter rekreacyjno - edukacyjny. W zajęciach klubu uczestniczyło 10 osób,
- 1 mini klub dla osób starszych i dzieci mający na celu integrację pokoleń. W zajęciach klubu uczestniczyło 33 osoby.

W roku 2016 MOPS jako certyfikowany ośrodek CAL po raz kolejny brał udział w ogólnopolskiej kampanii Czerwiec Aktywnych Społeczności. W czerwcu odbyło się 26 różnego rodzaju imprez i akcji o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, sportowo - rekreacyjnym oraz porządkowym, w których wzięło ogółem udział 455 osób.

W 2016 roku kontynuowano podjęte w latach poprzednich działania i projekty:

- świetlice i ogniska dla dzieci - w zajęciach uczestniczyło około 37 dzieci. Ich celem było zagospodarowanie czasu wolnego dzieci w wieku od 3 do 12 lat poprzez zabawy, zajęcia wspierające rozwój, pomoc w odrabianiu lekcji.
- Radomskie Dni Godności – to ogólnomiejska impreza kulturalno - sportowa podczas której swoje umiejętności i talenty wspólnie prezentowały osoby sprawne i niepełnosprawne. Przedsięwzięcie jest kontynuacją działań podjętych w 2003 roku pod hasłem RADOMSKIE FORUM INTEGRACYJNE. Jego celem było rozpoczęcie procesu przełamywania barier społecznych poprzez włączanie osób niepełnosprawnych w życie społeczne i umożliwienie im uczestnictwa w zajęciach kulturalnych, oświatowych, sportowych, samopomocowych i innych.
- Punkty konsultacyjne dla rodzin z problemem alkoholowym, dla osób bezrobotnych, dla rodziców dzieci mających problemy z dopalaczami, dla osób przebywających w areszcie śledczym, dla mieszkańców osiedli. W 2016 roku działało 40 punktów konsultacyjnych, z porad skorzystało 2073 osoby.

Kolejnym etapem rozwoju pracy środowiskowej jest wdrażanie od 2012 roku modelu Organizowania Społeczności Lokalnej. Za obszar realizacji pilotażowych działań wybrano m.in. skupiska bloków socjalnych oraz osiedle Planty. Wielość istniejących tam problemów społecznych w postaci bezrobocia, niepełnosprawności, uzależnień,

niewydolności opiekuńczo-wychowawczej, sprawia, że obszary te wymagają zintensyfikowanych działań z zakresu aktywizacji społecznej, w tym współpracy wielu instytucji i różnorodnych sektorów. W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Radomiu działało pięciu organizatorów społeczności lokalnej.

Do działań podejmowanych przez Organizatorów Społeczności Lokalnej w 2016 roku należało:

- uczestnictwo w Zarządzie Ogólnopolskiego Forum Organizatorów Społeczności Lokalnej,
- systemowa praca ze społecznością osiedli socjalnych przy ul. Odlewniczej, Wenera, Marii Gajl, Mroza,
- współpraca z liderami ww. osiedli, grupami inicjatywnymi, Stowarzyszeniem Mieszkańców z Mroza,
- partnerstwo z MOK Amfiteatr w prowadzeniu Klubu Osób Niepełnosprawnych (dyżury podczas spotkań KON, organizacja spotkania wigilijnego, wielkanocnego, okazjonalnych spotkań, prelekcji, warsztatów z psychologiem),
- prowadzenie Klubu Wolontariusza „Przyjaciele” (prowadzenie comiesięcznych spotkań wspierających, organizacja Międzynarodowego Dnia Wolontariusza, spotkań integracyjnych: spotkanie wielkanocne, wigilijne, grill, wieczorek taneczny, zabawa Andrzejkowa, wycieczka do Sandomierza „Śladami ojca Mateusza”, zwiedzanie zabytków Radomia,
- prowadzenie projektu „Kocykowe Miasteczko” na osiedlach socjalnych przy ul. Odlewnicza, Wenera, Marii Gajl, Mroza,
- organizacja spotkań obywatelskich na ww. osiedlach, wdrożenie projektu cyklu spotkań obywatelskich „Poznajmy nasze zasoby” (spotkania z mieszkańcami na świeżym powietrzu przy kawie i herbacie),
- organizacja sprzątania terenu osiedli socjalnych przy ul. Odlewniczej, Wenera, Marii Gajl, Mroza w ramach akcji „Sprzątanie Świata”,
- organizacja wycieczek edukacyjnych dla dzieci z osiedli socjalnych do Straży Pożarnej, do Astrobazy, zajęcia tematyczne dotyczące bezpieczeństwa w swoim otoczeniu pt; „Bezpieczny dom”,
- współorganizacja w ramach współpracy ze Stowarzyszeniem „Słoneczny Dom”, dla dzieci z osiedla socjalnego przy ul. Wenera wycieczek do Magicznych Ogrodów, Muzeum Wsi Radomskiej oraz wyjścia do Hula - Parku, Multikina, kręgielni,
- prowadzenie Punktów Konsultacyjno – Informacyjnych dla społeczności mieszkającej na osiedlach przy ul. Odlewniczej, Wenera, Marii Gajl, Mroza,
- prowadzenie Kampanii „Moja wiedza to moje bezpieczeństwo” min. organizacja prelekcji dla członków Klubu Osób Niepełnosprawnych, Klubu Wolontariusza „Przyjaciele” oraz różnego rodzaju działań z zakresu bezpieczeństwa również dla społeczności lokalnych,

- organizowanie festynów lokalnych na osiedlach socjalnych przy ul. Odlewniczej, Wenera, Marii Gajl, Mroza,
- spotkania ze społecznością i liderami osiedli w ramach Budżetu Obywatelskiego, wsparcie przy pisaniu projektów i realizacji projektów FIO Mazowsze Lokalnie – Inicjatywy Oddolne,
- realizacja projektu „Festiwal Kolorowych Krain” na obszarze Miasta Kazimierzowskiego – zabawa animacyjna,
- współorganizacja Turnieju Piłki Nożnej Dzikich Drużyn dla dzieci z osiedli socjalnych: Wolanowska, Mieszka I, Marii Gajl, Potkanów, Wenera, Magistraty, Śródmieście, Zamłynie,
- współorganizacja z Centrum Wolanowska sparingów piłki nożnej dla grup dziecięco – młodzieżowych z osiedli socjalnych,
- prowadzenie zajęć w Klubie Integracji Społecznej na temat pracy wolontariatu oraz pracy organizatorów społeczności lokalnej,
- działanie w zespołach ds. Wspierania Aktywności Lokalnej dla osiedli: M. Gajl, Miasto Kazimierzowskie, Obozisko, Kaptur,

Organizatorzy społeczności lokalnej odpowiedzialni są też za prowadzenie działającego przy MOPS w Radomiu Klubu Wolontariusza „Przyjaciele”, który zrzeszał w 2016 roku 134 osoby, świadczące nieodpłatną pomoc na rzecz innych osób. Wolontariusze świadczą usługi na rzecz rodzin, osób indywidualnych poprzez, min. zakupy, wyjścia na spacer, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, medycznych, pomoc w opiece nad niepełnosprawnymi dziećmi i osobami dorosłymi, drobne porządki, przygotowywanie lub dostarczanie posiłków. Wolontariusze bardzo chętnie pracują również z grupami min. w świetlicach, społecznościach lokalnych, na rzecz Klub Osób Niepełnosprawnych. Służą pomocą przy organizowaniu imprez okolicznościowych, przygotowaniu oprawy muzycznej, prowadzeniu punktów informacyjnych, wspierających, grup samopomocowych, świadczą usługi fryzjerskie, wokalne, prowadzą zajęcia plastyczno – techniczne dla dzieci.

Wolontariusze w 2016 roku przepracowali ponad 12.900 godzin, średnia wieku tych osób to 47 lat, natomiast ponad 40% z nich to osoby długotrwale bezrobotne. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że wielu z wolontariuszy to osoby niepełnosprawne.

Asystenci rodziny.

W 2016 roku wsparciem asystentów rodziny objętych było 100 środowisk, w których przebywało 262 dzieci. W 2016 roku 24 rodziny zakończyły pracę z asystentem z czego:

- w 12 rodzinach z uwagi na osiągnięcie wyznaczonych celów,
- w 7 środowiskach ze względu na zaprzestanie współpracy ze strony rodziny,
- w 3 rodzinach ze względu na brak efektów,

- w 2 rodzinach z powodu zmiany metody pracy.

W 2016 roku 46 rodzin pracowało z asystentem powyżej 1 roku, natomiast średni czas pracy asystenta z rodziną wyniósł 15 miesięcy.

Poza wspieraniem i asystowaniem podczas załatwiania spraw urzędowych asystenci rodziny świadczyli pomoc prowadząc m.in.:

- warsztaty kompetencji wychowawczych, kładące nacisk na leczenie, prawidłową pielęgnację, właściwe żywienie, realizowanie przez dzieci obowiązku szkolnego,
- warsztaty z zakresu prowadzenia gospodarstwa domowego z uwzględnieniem edukacji w zakresie właściwego dbania o czystość, porządek w mieszkaniu, przygotowywania posiłków, racjonalnego gospodarowania budżetem domowym,
- warsztaty z zakresu organizacji czasu wolnego, kładące nacisk na aktywne formy wypoczynku adekwatne do wieku i rozwoju dzieci,
- edukację z zakresu właściwej komunikacji w rodzinie, praca nad odbudowaniem zerwanych więzi,
- edukację w zakresie obowiązujących norm współżycia społecznego,
- edukację w zakresie najczęściej występujących problemów wychowawczych.

Wydatki poniesione na wynagrodzenie asystentów w 2016 roku

Ogólna kwota wydatków poniesionych na wynagrodzenie asystentów, z czego:	215.685,04 zł
środki z budżetu gminy	97.616,04 zł
środki pozyskane w ramach dotacji od wojewody	118.069,00 zł

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Z dniem 1 lutego 2016 roku w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej został wyodrębniony w ramach Działu Pracy Socjalnej - Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Siedziba Zespołu mieści się w budynku MOPS przy ul. Grabowej 17. Powyższy Zespół, w skład którego wchodzi: koordynator, dwóch psychologów oraz pięciu pracowników socjalnych podejmuje działania z zakresu przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie, udziela porad i wsparcia osobom doznającym przemocy, zajmuje się obsługą techniczno – administracyjną Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Miasta Radomia i realizacją Procedury „Niebieskiej Karty”. Przy Zespole ds. Przeciwdziałania Przemocy funkcjonują Stałe Grupy Robocze, w skład których wchodzi pracownik socjalny, psycholog, dzielnicowy, członek Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przedstawiciel

oświaty, służby zdrowia, kuratorzy sądowi oraz przedstawiciele innych instytucji, specjaliści w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W 2016 roku zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 r. nr 209, poz. 1245) wypełniono **523** formularze „Niebieska Karta – A”, z czego:

- **519** formularzy zostało skierowanych do stałych grup roboczych przy Zespole ds. Przeciwdziałania Przemocy,
- **4** formularze "Niebieskich Kart - A" przekazano do gmin właściwych miejscowo ze względu na miejsce zamieszkania osób pokrzywdzonych.

Spośród 519 procedur „Niebieskiej Karty”:

- **48** formularzy „Niebieskich Kart - A” przekazano do wykorzystania w działaniach podejmowanych w rodzinie w ramach już funkcjonującej grupy roboczej (ponownie podpisany formularz „Niebieska Karta – A” w trakcie pracy grupy roboczej),
- w **72** przypadkach została po raz kolejny wszczęta procedura „Niebieskiej Karty” w rodzinie, pomimo już zakończonego postępowania,
- **32** procedury „Niebieskiej Karty” dotyczy przemocy wobec dzieci, a w **51** przypadkach także dzieci obok osób dorosłych,
- w **4** przypadkach procedura „Niebieskiej Karty” została wszczęta wzajemnie przez członków rodziny – małżonków, rodzeństwo czy w relacji rodzin – dziecko (pełnoletnie),
- **35** procedur „Niebieskiej Karty” dotyczyło osób starszych powyżej 67 roku życia,
- **4** procedury zostały zamknięte z powodu braku zasadności podejmowania działań, gdyż osoba podejrzana o stosowanie przemocy była nieletnia.

Podmiotami wszczynającymi procedurę „Niebieskiej Karty” były:

- Policja – **418**,
- Jednostki Organizacyjne Pomocy Społecznej – **85**,
- Ochrona zdrowia - **2**,
- Oświata – **7**,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – **7**.

Zgodnie z Regulaminem Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Miasta Radomia przy Zespole ds. Przeciwdziałania Przemocy funkcjonują **Stale Grupy Robocze**. W 2016 roku grupy robocze spotkały się **1648** razy.

Zostało wypełnionych:

- **491** formularzy „Niebieskiej Karty C”,
- **483** formularze „Niebieskiej Karty D”.

Zakończono **384** procedury „Niebieskiej Karty”:

- **300** na skutek ustania przemocy w rodzinie i zrealizowania indywidualnego planu pomocy,
- **84** wobec braku zasadności podejmowanych działań.

Reintegracja społeczna (Klub Integracji Społecznej).

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej działa Klub Integracji Społecznej /KIS/. Obecnie – od października 2016 działa kolejna grupa – 18 osób. Jedna grupa uczestniczy w trwającym 8 miesięcy cyklu szkoleniowym, w jego ramach prowadzone są zajęcia z zakresu, m.in. psychoedukacji, edukacji nieformalnej, samokształcenia, aktywności społecznej w środowisku lokalnym oraz aktywizacji zawodowej /zajęcia odbywają się 3 razy w tygodniu/.

Centrum Wolanowska

W lutym 2009 roku w ramach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej utworzono Centrum Wolanowska do zadań, którego w szczególności należy zapewnienie dzieciom i młodzieży z terenu osiedla opieki wychowawczej w celu kształtowania osobowości. Organizowanie pracy grupowej z mieszkańcami w zależności od ich potrzeb, jak również współorganizowanie imprez o charakterze środowiskowym aktywizujących społeczność lokalną.

Dział Pieczy Zastępczej

Zadania zlecone powiatu

W 2016 roku od Wojewody otrzymano dotację w ramach pomocy Państwa w wychowywaniu dzieci - Program „Rodzina 500 plus” w pieczy zastępczej w łącznej kwocie **1.006.746,00** zł, a wydatkowano **1.006.724,36** zł. Dotacja została wykorzystana zgodnie z przeznaczeniem tj.:

- na finansowanie dodatku wychowawczego dla dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej wraz z kosztami obsługi w kwocie 795.244,85 zł. Pomocą objęto 213 dzieci;
- na finansowanie dodatku do zryczałtowanej kwoty dla dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego wraz z kosztami obsługi w kwocie 211.479,51 zł. Pomocą objęto 53 dzieci.

Zadania własne powiatu

Rodzinna piecza zastępcza

W 2016 roku w Radomiu funkcjonowały następujące formy rodzinnej pieczy zastępczej:

- **96** rodziny zastępcze spokrewnione, w których wychowywało się **139** dzieci,

- 36 rodzin zastępczych niezawodowych, w których wychowywało się 48 dzieci,
 - 5 rodzinnych domów dziecka, w których wychowywało się 26 dzieci,
 - 15 zawodowych rodzin zastępczych, w których wychowywało się 61 dzieci,
- w tym:
- 7 pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, w których wychowywało się 42 dzieci,
 - 2 specjalistyczne dla dzieci chorych, w których wychowywało się 5 dzieci.

Ponadto zatrudniono 7 rodzin pomocowych, które sprawowały opiekę nad dziećmi w czasie urlopu wypoczynkowego zawodowych rodzin zastępczych i osób prowadzących rodzinny dom dziecka. Zatrudniono również 12 osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i pracach gospodarskich w zawodowych rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka.

W roku sprawozdawczym w rodzinnej pieczy zastępczej umieszczono 48 dzieci.

Procesem usamodzielnienia objęto 76 wychowanków z rodzinnej pieczy zastępczej, z tej liczby 71 osób kontynuowało naukę.

W 2016 roku pomocą pieniężną objęto 348 osób z 227 rodzin oraz wypłacono wynagrodzenia wraz z innymi kosztami dla 10 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Na świadczenia dla rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka, usamodzielniających się wychowanków z rodzinnej pieczy zastępczej, szkolenia dla istniejących rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oraz wynagrodzenia dla koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej zabezpieczono kwotę 4.395.216,00 zł, a wydatkowano 4.248.808,78 zł.

Pozyskano dotację na dofinansowanie zadań z zakresu pieczy zastępczej tj.: na wynagrodzenia dla koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w kwocie 104.340,00 zł w ramach „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na 2016 rok”;

Realizację świadczeń w zakresie rodzinnej pieczy zastępczej w 2016 roku przedstawia poniższa tabela.

Rodzaj świadczenia	Całkowity koszt realizacji zadań w złotych	w tym :		Ilość dzieci/osób, na które przyznano pomoc/ świadczenie/ wynagrodzenie	Średnia wypłacona wysokość świadczenia /wynagrodzenia w złotych
		środki własne	dotacje		
Pomoc na kontynuowanie nauki	344.570,87	344.570,87	0,00	71	499,38
Pomoc na zagospodarowanie	16.500,00	16.500,00	0,00	10	1.650,00

w formie pieniężnej					
Pomoc na usamodzielnienie	60.696,00	60.696,00	0,00	14	4.335,43
Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka	2.263.698,06	2.263.698,06	0,00	272	816,04
Dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	50.875,02	50.875,02	0,00	26	194,92
Świadczenie na pokrycie kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	46.040,00	46.040,00	0,00	43	1.070,70
Dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania	10.230,00	10.230,00	0,00	18	568,33
Środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym, w którym zamieszkuje rodzina zastępcza zawodowa, niezawodowa lub w którym jest prowadzony rodzinny dom dziecka	95.741,77	95.741,77	0,00	13	839,84
Środki finansowe na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem	3.925,00	3.925,00	0,00	2	1.962,50

niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym dla zawodowych rodzin zastępczych					
Wynagrodzenia wraz z pochodnymi dla zawodowych rodzin zastępczych	165.993,43	165.993,43	0,00	6	2.371,33
Wynagrodzenia wraz z pochodnymi dla zawodowych rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego	315.547,99	315.547,99	0.00	7	3.756,52
Wynagrodzenia wraz z pochodnymi dla specjalistycznych zawodowych rodzin zastępczych	40.660,64	40.660,64	0,00	2	3.127,74
Wynagrodzenia wraz z pochodnymi dla osób prowadzących rodzinny dom dziecka	161.116,61	161.116,61	0,00	4	3.222,33
Wynagrodzenia wraz z pochodnymi dla rodzin pomocowych	4.700,25	4.700,25	0,00	5	470,03
Wynagrodzenia wraz z pochodnymi dla osób zatrudnionych do pomocy przy	95.490,49	95.490,49	0,00	12	1.049,35

<p>sprawowaniu opieki i pracach gospodarskich w zawodowych rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka</p>					
<p>Wynagrodzenia wraz z innymi kosztami (tj. zakup biletów MPK, opłata za abonamenty telefoniczne, zakup środków ochrony indywidualnej, delegacje, badania profilaktyczne, itp.) związanymi z zatrudnieniem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej</p>	539.428,78	435.088,78	104.340,00	10	4.495,24
<p>Promocja idei rodzicielstwa zastępczego</p>	13.964,86	13.964,86	0,00	-	-
<p>Szkolenia dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej oraz dla istniejących rodzin zastępczych i osób prowadzących rodzinny dom dziecka</p>	19.629,01	19.629,01	0,00	90	218,10

Instytucjonalna piecza zastępcza.

W 2016 roku w Radomiu funkcjonowało 11 placówek opiekuńczo – wychowawczych, w tym 10 placówek typu rodzinnego.

Nazwa i adres placówki	Liczba miejsc	Realizacja planu wydatków placówki za 2016 r., zadania własne powiatu rozdział 85201 (w zł.)
Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza "Słoneczny Dom" przy ul. Dzierzkowskiej 9 oraz Mieszkanie Usamodzielnienia przy ul. Wydmowej 19	44	2.024.847,11
Placówka Rodzinna nr 1 przy ul. Bacha 11	4	104.353,37
Placówka Rodzinna nr 2 przy ul. Wośnickiej 28A	8	182.504,49
Placówka Rodzinna nr 4 przy ul. Rwańskiej 10	8	146.034,35
Placówka Rodzinna nr 6 przy ul. Kruczkowskiego 3 m 1	8	174.977,15
Placówka Rodzinna nr 7 przy ul. Wieniawskiego 5	4	103.388,30
Placówka Rodzinna nr 8 przy ul. Joteki 4 (z dniem 30.09.2016r. została zlikwidowana zgodnie z Uchwałą Nr 355/2016 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 29.08.2016r.)	4 do dnia 30.09.2016r.	91.269,01
Placówka Rodzinna nr 9 przy ul. Południowej 11	6	157.294,73
Placówka Rodzinna nr 10 przy ul. Reja 5	6	144.993,14
Placówka Rodzinna nr 11 przy ul. Godowskiej 81H	4	157.296,05
Placówka Rodzinna nr 12 przy ul. Góralskiej 8	6	166.486,20

W 2016 roku w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej „Słoneczny Dom” przebywało rotacyjnie **64** dzieci, zaś w placówkach rodzinnych **66** dzieci. W roku sprawozdawczym w instytucjonalnej pieczy zastępczej umieszczono **16** dzieci. Łącznie wydano **32** skierowania do placówek opiekuńczo – wychowawczych.

Na realizację powierzonych zadań powyższe placówki otrzymały budżety na łączną kwotę **3.453.443,90 zł.**

Procesem usamodzielnienia objęto łącznie **59** osób z instytucjonalnej pieczy zastępczej, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapeutycznych i zakładów poprawczych. W tej grupie naukę kontynuowało **53**

osoby. Na plan **389.230,00 zł** wykorzystano **334.220,86 zł**. Zrealizowano następujące świadczenia:

- pomoc na kontynuowanie nauki w kwocie **248.935,06 zł** otrzymało **53** osoby – średnia wysokość pomocy wyniosła **510,11 zł**,
- pomoc na usamodzielnienie w kwocie **66.792,00 zł** otrzymało **14** osób – średnia wysokość pomocy wyniosła **4.770,86 zł**,
- pomoc na zagospodarowanie w formie pieniężnej w kwocie **13.500,00 zł** otrzymało **9** osób – średnia wysokość pomocy wyniosła **1.500,00 zł**,
- pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej w kwocie **4.993,86 zł** otrzymała **1** osoba.

Mieszkania chronione

Na terenie Radomia w 2016 roku funkcjonowało **3** mieszkania chronione przeznaczone dla wychowanków z pieczy zastępczej zlokalizowane przy:

- ul. Sowińskiego 19 m 2,
- ul. Struga 19 m 3,
- ul. Woźnickiej 28 A m 27.

Przebywało w nich **8** osób, które opuściły pieczę zastępczą i weszły w proces usamodzielnienia.

Na utrzymanie mieszkań chronionych ze środków własnych powiatu wydatkowano kwotę **25.416,27 zł**.

Dział Pieczy Zastępczej autorskim programem szkolenia kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej pt. „Kto mnie pokocha?” zatwierdzonym decyzją Ministra Pracy i Polityki Społecznej przeszkolił **10** osób do pełnienia funkcji niezawodowej rodziny zastępczej.

W związku z powyższym zostały utworzone **2** niezawodowe rodziny zastępcze, zaś w stosunku do **4** rodzin trwają postępowania sądowe o ustanowienie ich rodzinami zastępczymi dla wskazanych dzieci.

W ramach podnoszenia kwalifikacji osób prowadzących rodzinny dom dziecka, rodzin zastępczych i dyrektorów placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego oraz biorąc pod uwagę ich potrzeby zorganizowano dla **80** osób szkolenie o tematyce:

- „Elementy prawa rodzinnego oraz zagadnienia z zakresu prawa dziecka”,
- „Dziecko niedostosowane społecznie w rodzinie zastępczej”.

W zakresie integracji środowiska rodzicielstwa zastępczego koordynatorzy zorganizowali:

- Dzień Rodzicielstwa Zastępczego, który odbył się w dniu 30 maja 2016 roku w Kinie HELIOS w Radomiu. W trakcie uroczystości został zaprezentowany film pt. „# WSZYSTKOGRA”;
- Spotkania okolicznościowe z okazji Świąt Wielkanocnych i Bożego Narodzenia z udziałem władz miasta, Ordynariusza Diecezji Radomskiej oraz przedstawicieli instytucji współpracujących w zakresie pieczy zastępczej.

W celu pozyskiwania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej,

rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka promowano idee rodzicielstwa zastępczego poprzez:

- udział w pikniku „Żyj Zdrowo” i festynie „Festiwal Ziemiańka”,
- rozpowszechnianie ulotek, plakatów informujących i zachęcających potencjalnych kandydatów,
- indywidualne spotkania i rozmowy z osobami zainteresowanymi,
- prowadzenie strony internetowej.

Praca na rzecz dziecka czasowo pozbawionego opieki rodzicielskiej.

W 2016 roku efektywność w zakresie wykonywanych zadań z pieczy zastępczej kształtowała się następująco:

- 1) Dziesięciu koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w ramach swoich zadań sporządziło okresowe oceny pobytu dzieci w pieczy zastępczej, tj.:
 - w spokrewnionych rodzinach zastępczych **194** oceny,
 - w niezawodowych rodzinach zastępczych **53** oceny,
 - w zawodowych rodzinach zastępczych **18** ocen,
 - w zawodowej specjalistycznej rodzinie zastępczej **6** ocen,
 - w zawodowych rodzinach zastępczych pełniących funkcje pogotowia rodzinnego **63** oceny,
 - w rodzinnych domach dziecka **47** ocen.

W wyniku okresowej oceny sytuacji dziecka wnioskowano:

- o zmianę formy opieki, tj. na umieszczenie w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego dla **1** dziecka i na placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu rodzinnego dla **4** dzieci,
- o powrót **2** dzieci pod opiekę rodziców biologicznych,
- o dalszy pobyt w rodzinnej pieczy zastępczej dla **202** dzieci.

- 2) Sporządzono dla **42** dzieci plany pomocy, zaś w **205** przypadkach dokonano modyfikacji planu pomocy dziecku.
- 3) Sporządzono **49** ocen rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonych im funkcji oraz jakości wykonywanej pracy.
- 4) Psycholodzy wydali **114** opinii o predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i dyrektora placówki rodzinnej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
- 5) Dla **150** dzieci przebywających w pieczy zastępczej sporządzono diagnozę psychofizyczną.
- 6) Pedagog wydał **21** opinii dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

- 7) Zgłoszono **20** dzieci z uregulowaną sytuacją prawną do Ośrodka Adopcyjnego celem poszukiwania rodzin adopcyjnych. Z rodzinnej pieczy zastępczej zostało przysposobionych **12** dzieci.
- 8) Powstało **16** nowych rodzin zastępczych (spokrewnionych – **12**, niezawodowych – **3**, zawodowych specjalistycznych – **1**) oraz **1** rodzinny dom dziecka.
- 9) Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej sporządzili **28** analiz sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej i wydali **26** pozytywnych opinii, natomiast w **2** przypadkach były to opinie negatywne.
- 10) Do Sądu Rejonowego w Radomiu III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich przekazano **381** ocen sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej. Zawarto w nich informacje o całokształcie sytuacji osobistej dziecka i jego rodziny. Wystosowano **16** wniosków o uregulowanie sytuacji prawnej w stosunku do **20** dzieci. Ponadto dla potrzeb sądu przygotowano **24** opinie o przebiegu kontaktów rodzin naturalnych z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej.
- 11) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu skierował do sądu **84** pozwy dotyczące roszczeń alimentacyjnych na rzecz **130** dzieci przebywających w pieczy zastępczej.
- 12) Zapewniono rodzinom zastępczym, prowadzącym rodzinne domy dziecka i dyrektorom placówek rodzinnych pomoc w formie:
 - porady pedagoga dla **79** dzieci i **12** rodzin,
 - porady psychologa dla **92** dzieci i **8** rodzin,
 - porady prawnej dla **2** rodzin,
 - porady specjalistycznej: reedukacyjnej dla **2** dzieci i rehabilitacyjnej dla **3** dzieci,
 - porady lekarskiej dla **5** dzieci,
 - skierowania osób z programu prac społecznie – użytecznych do **17** rodzin,
 - udziału koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w kontaktach rodziców biologicznych z dziećmi – **109** spotkań,
 - zgłoszono do ubezpieczenia zdrowotnego **9** dzieci.
- 13) Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej prowadzili działania w ramach grup wsparcia:
 - o charakterze edukacyjno - wspierającym dla **15** rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych,
 - o charakterze edukacyjno – informacyjnym dla **6** rodzin zastępczych zawodowych i **3** osób prowadzących rodzinne domy dziecka.
- 14) W ramach współpracy z Klubem Wolontariusza "Przyjaciele" oraz Centrum Młodzieży ARKA wolontariusze objęli **22** dzieci pomocą w odrabianiu prac domowych.
- 15) Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej współpracowali z **10** dyrektorami placówek rodzinnych w ramach przygotowania planu pomocy dziecku oraz brali

udział w zespołach do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w placówce.

16) Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej oraz pracownicy socjalni udzielili wsparcia dla **135** osób usamodzielnianych z pieczy zastępczej w postaci:

- pracy socjalnej,
- pomocy w uzyskaniu mieszkania socjalnego z zasobów gminy,
- poprawy relacji z członkami rodziny,
- pomocy w uzyskaniu świadczeń zdrowotnych, alimentacyjnych i rodzinnych,
- pomocy w zakresie opieki nad swoimi dziećmi,
- pomocy psychologicznej,
- motywowania do kontynuowania nauki.

Dział Realizacji Pomocy

Dział Realizacji Pomocy zajmuje się:

- wydawaniem decyzji administracyjnych z zakresu pomocy społecznej,
- sporządzaniem list wypłat,
- przekazywaniem odwołań wraz z aktami do SKO,
- rozliczaniem składek z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego odprowadzanych od zasiłków stałych,
- sprawianiem pochówku w szczególności osobom bezdomnym i prowadzeniem postępowań w tym zakresie,
- windykacją świadczeń nienależnie pobranych (upomnienia, tytuły wykonawcze),
- współpracą ze szkołami w zakresie dożywiania dzieci w placówkach oświatowych, wypłacaniem wynagrodzenia za sprawowanie opieki dla opiekuna prawnego,
- prowadzeniem postępowań i wydawaniem decyzji administracyjnej w zakresie pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów i słuchaczy zamieszkałych na terenie miasta Radomia (stypendia szkolne, zasiłki szkolne),
- planowaniem dochodów i wydatków w zakresie realizowanych zadań,
- analizą i sprawozdawczością w zakresie wykonywanych zadań.

W 2016 roku z różnych form świadczeń na podstawie ustawy o pomocy społecznej skorzystało łącznie 7.660 środowisk /pod tym pojęciem należy rozumieć samotne osoby lub rodziny, które tworzą gospodarstwa domowe/, w których żyje 14.927 osób, co stanowi około 10% mieszkańców Radomia. Przyczynami ich trudnej sytuacji było:

- 1) bezrobocie – dotyczyło 5.495 środowisk, co stanowi 71,7 % ogółu korzystających z pomocy,
- 2) niepełnosprawność – dotyczyła 2.759 środowisk /36%/,
- 3) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego – dotyczyła 983 środowisk /12,8%/,
- 4) długotrwała choroba – dotyczyła 1.387 środowisk /18,1%/,

- 5) alkoholizm – dotyczył 499 środowisk /6,5 %/,
- 6) ochrona macierzyństwa – dotyczyła 553 środowisk /7,2%/,
- 7) bezdomność – dotyczyła 166 środowisk /2,1 %/,
- 8) inne (zdarzenia losowe, narkomania, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego) dotyczyło 205 środowisk /2,6%/.

Pomoc w formie świadczeń z zakresu pomocy społecznej.

Świadczenia pieniężne

Zadania gminy

W 2016 roku ze świadczeń z zakresu pomocy społecznej skorzystało ogółem 7.760 środowisk.

Zadania własne gminy

Składki na ubezpieczenia zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej.

Plan dotacji na 2016 rok wynosił 713.500 zł.

Wydatki zostały wykonane w kwocie 713.500 zł, tj. 100 % planu wydatków i finansowane w 100% ze środków Wojewody.

Środki zostały wydatkowane na opłacanie składek zdrowotnych za 1.435 osób pobierających zasiłek stały z pomocy społecznej.

Zasiłki stałe.

Plan dotacji na 2016 rok wynosił 9.490.000 zł. Wydatki zostały wykonane w kwocie 9.487.217,67 zł, tj. 99,97% planu.

Dotacja została wydatkowana zgodnie z przeznaczeniem na wypłatę zasiłków stałych, tj. dla 1.812 osób/rodzin tj. 18.758 świadczeń. Średnia miesięczna wysokość zasiłku stałego wynosiła 505,77 zł dla jednej osoby/rodziny.

Zasiłki stałe są obowiązkową formą pomocy przyznawaną na podstawie art. 37 ustawy o pomocy społecznej.

Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe.

Na plan w kwocie 17.470.000 zł wykorzystano 17.456.317,17 zł, czyli 99,92% planu.

Środki te wykorzystano na:

- zasiłki okresowe - wydatkowano kwotę 14.094.298,69 zł.

Zasiłki okresowe w wysokości obligatoryjnej wypłacono dla 5.497 osób/rodzin. Dotacja była wykorzystana zgodnie z przeznaczeniem. Zasiłki okresowe są obligatoryjną formą pomocy przyznawaną na podstawie art. 38 ustawy o pomocy społecznej. Minimalną wysokość zasiłku okresowego określa ściśle art. 147 ww. ustawy. W Gminie Radom zasiłki okresowe finansowane są wyłącznie z dotacji wojewody i przyznawane w minimalnej wysokości.

- zasiłki celowe - wydatkowano kwotę 3.185.172,48 zł.

Środki wydatkowane na zasiłki celowe przeznaczone były głównie na zakup żywności, niezbędnej odzieży, obuwia, leków, opału oraz na zdarzenia losowe - wypłacono łącznie dla 6.899 osób/ rodzin.

- 26 zdarzeń losowych - wydatkowano kwotę 60.580 zł,
- na sprawienie pogrzebu – wydatkowano kwotę 116.266 zł na 54 pochówki.

Ogółem na zasiłki celowe wydatkowano kwotę 3.362.018,48 zł.

W 2016 roku kontynuowano realizację programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020 zgodnie z uchwałą Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 roku. Strategicznym celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych. Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie: wsparcia finansowego gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym, poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach, poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży oraz kształtowania właściwych nawyków żywieniowych.

Na plan w kwocie 6.010.000 zł dotacja z budżetu Wojewody wynosiła 4.800.000 zł, udział własny Gminy wynosił 1.210.000 zł.

Ogółem wydatkowano kwotę 6.004.631,64 zł, tj. 99,91% planu na wydatki, w tym:

- z dotacji Wojewody 4.800.000,00 zł
- ze środków gminy 1.204.631,64 zł.

Środki wydatkowano na:

- 1) Posiłki w naturze dla osób dorosłych (obiady) w kwocie 815.815,20 zł. Łącznie z tej formy pomocy skorzystało narastająco 361 osób w trzech stołówkach, tj. 93.401 świadczeń.
- 2) Posiłki na podstawie decyzji MOPS w naturze dla dzieci w szkołach (podstawowych, gimnazjach oraz ponadgimnazjalnych) w kwocie 813.158,60zł. Skorzystało narastająco 2.496 dzieci, tj. 250.593 świadczenia.
- 3) Posiłki na podstawie pkt. V2 Uchwały Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 roku i lokalnego programu osłonowego w zakresie dożywiania „Pomoc Gminy Miasta Radomia w zakresie dożywiania na lata 2014 – 2020” przyjętego Uchwałą Nr 668/2014 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 27 stycznia 2014 roku, tj. 20% dożywianych uczniów bez decyzji MOPS, ale na podstawie

decyzji dyrektora szkoły w kwocie 97.245,70 zł. Skorzystało narastająco 370 dzieci, tj. 30.021 świadczeń.

- 4) Zasiłki celowe na posiłek, zakup posiłku lub żywności w kwocie 4.278.412,14 zł. Skorzystało narastająco 5.004 osoby w rodzinach, tj. 34.948 świadczeń (w tym 701.960 zł na zakup posiłku w formie niepieniężnej w postaci bonów żywnościowych po 240 zł miesięcznie dla osób ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, które nie są w stanie przygotować samodzielnie posiłku oraz nie mogą skorzystać z ofert stołówek).

Wynagrodzenie za sprawowanie kurateli.

Na plan w wysokości 11.460 zł wykorzystano kwotę 11.460 zł, co stanowi 100% planu wydatków. Środki zostały wydatkowane zgodnie z przeznaczeniem, tj. na wypłatę wynagrodzeń za sprawowanie kurateli nad osobami częściowo ubezwłasnowolnionymi. W roku 2016 wpłynęło 3 Postanowienia Sądu dla 3 osób.

Stypendia szkolne i zasiłki szkolne.

Od września 2015 roku MOPS wypłaca pomoc materialną dla uczniów w formie stypendiów szkolnych i zasiłków szkolnych.

Stypendia dla uczniów.

Plan wydatków w 2016 roku wynosił 4.898.854 zł, w tym:

- dotacja 3.878.854 zł, tj. 79,18 % planu wydatków ogółem,
- środki gminy 1.020.000 zł, tj. 20,82 % planu wydatków ogółem.

Środki zostały wydatkowane w łącznej kwocie 4.496.803,66 zł, tj. 91,79 % planu wydatków, w tym:

- dotacja 3.597.442,92 tj. 80% wydatków ogółem,
- środki gminy 899.360,74 zł, tj. 20% wydatków ogółem,

Środki zostały wydatkowane zgodnie z przeznaczeniem na wypłatę stypendiów szkolnych tj. dla 4.883 uczniów. Średnie miesięczne stypendium szkolne wynosiło 92,09 zł.

Zasiłki szkolne.

Plan wydatków w 2016 roku wynosił 55.000 zł, w tym:

- dotacja 44.000 zł, tj. 80% planu wydatków ogółem,
- środki gminy 11.000 zł, tj. 20% planu wydatków ogółem.

Środki zostały wydatkowane w łącznej kwocie 31.500 zł, tj. 57,27 % planu wydatków, w tym:

- dotacja 25.200 zł, tj. 80% wydatków ogółem,
- środki gminy 6.300 zł, tj. 20% wydatków ogółem

Środki zostały wydatkowane zgodnie z przeznaczeniem na wypłatę zasiłków szkolnych dla 63 uczniów w kwocie po 500 zł.

Zadania zlecone z zakresu administracji rządowej realizowane przez gminę.

Wynagrodzenie za sprawowanie opieki.

Na plan w wysokości 17.106 zł wykorzystano kwotę 17.105,80 zł, co stanowi 99,99 % planu. Dotacja została wykorzystana zgodnie z przeznaczeniem tj. zgodnie z art. 18 ust 1 pkt 9 ustawy o pomocy społecznej na wynagrodzenie za sprawowanie opieki oraz koszty obsługi zadania.

W 2016 roku wpłynęło 5 Postanowień Sądu przyznających wynagrodzenie za sprawowanie opieki zgodnie z art. 53a ustawy o pomocy społecznej dla 5 osób, tj. 66 świadczeń.

Na koszty obsługi zadania została wydatkowana kwota 252,80 zł.

DZIAŁ ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH I FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO

ANALIZA ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH I ŚWIADCZEŃ Z FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO

Rodzaj świadczenia	Ilość świadczeń	Łączny koszt w złotych	Średnia wysokość świadczenia w złotych
Zasiłki rodzinne	151.955	16.820.894,13	110,70
Dodatki do zasiłków rodzinnych	53.227	7.494.691,79	140,81
Zasiłki pielęgnacyjne	58.007	8.875.071	153,00
Świadczenia pielęgnacyjne	9.164	11.861.391	1.294,35
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	1.765	1.765.000	1.000,00
Specjalne zasiłki opiekuńcze	2.504	1.285.619	513,43
Świadczenie rodzicielskie	5.294	4.803.194,65	907,29
Zasiłek dla opiekuna	3.434	1.766.175,40	514,32

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	25.896	8.406.483,22	324,62
Składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe niektórych świadczeniobiorców	11.706	3.200.051,54	273,37
Składka na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach w centrum integracji społecznej zdrowotne	6.037	480.991,87	79,67
Świadczenie wychowawcze "500 + "	189.828	94.656.734,90	498,64

Dział Dodatków Mieszkaniowych

Osoby korzystające z dodatków mieszkaniowych i środki wydatkowane na ten cel w roku 2016.

W 2016 roku z dodatków mieszkaniowych skorzystało ogółem 4.556 gospodarstw domowych. Koszty obsługi tego zadania obciążają Ośrodek Pomocy

Spółecznej. W sprawie dodatków mieszkaniowych w 2016 roku wydano łącznie 6.967 decyzji, w tym:

- 6.638 decyzji pozytywnych,
- 329 decyzji negatywnych.

Ogólna kwota wypłaconych w tym okresie dodatków mieszkaniowych wyniosła 9.429.657 złotych, z czego użytkownikom lokali:

- gminnych wypłacono 10.650 dodatków mieszkaniowych na kwotę 2.163.040 zł,
- towarzystwa budownictwa społecznego 1.457 dodatków na kwotę 411.806 zł,
- spółdzielczych 17.476 na kwotę 3.303.065 zł,
- wspólnot mieszkaniowych 6.822 dodatki na kwotę 1.331.722 zł,
- prywatnych 8.776 dodatków na kwotę 2.254.766 zł,
- innych dodatków 145 na kwotę 28.258 zł.

Przeciętna kwota 45.326 wypłacanych dodatków mieszkaniowych kształtowała się na poziomie 209 zł i wynosiła dla użytkowników mieszkań:

- gminnych – 203 zł,
- towarzystw budownictwa społecznego – 283 zł,
- spółdzielczych – 189 zł,
- wspólnot mieszkaniowych – 195 zł,
- prywatnych – 257 zł,
- innych – 195 zł.

Procentowy rozkład dodatków mieszkaniowych wypłacanych użytkownikom lokali w 2016 roku kształtował się na poziomie:

- mieszkania gminne – 22,8 %,
- mieszkania towarzystwa budownictwa społecznego – 4,3 %,
- mieszkania spółdzielcze – 34,8 %,
- wspólnoty mieszkaniowe – 14 %,
- mieszkania prywatne – 23,8 %,
- inne – 0,3 %.

Dział Usług Opiekuńczych i Pomocy Stacjonarnej

Usługi opiekuńcze.

Usługi opiekuńcze – zadania własne.

W 2016 roku opieką domową objęto 401 osób. Usługi opiekuńcze były wykonywane przez 104 opiekunki, w tym 94 zatrudnione w ramach umowy o pracę, 10 na podstawie umowy – zlecenia. Ze środków własnych gminy na usługi opiekuńcze wydatkowano kwotę 3.472.267,88 zł, z tego w ramach umowy o pracę 3.249.637,73 zł, umowy zlecenia 153.351,52 zł, wydatki rzeczowe 69.278,63 zł. Opiekunki

przepracowały u podopiecznych łącznie 144.576 roboczogodzin, w tym w ramach umowy o pracę 131.614, umowy zlecenia 12.962.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze – zadania własne.

W 2016 roku specjalistycznymi usługami opiekuńczymi (rehabilitacja domowa) w ramach zadań własnych objęto narastająco 23 osoby. Usługi świadczyła 1 osoba zatrudniona w ramach umowy o pracę. Na specjalistyczne usługi opiekuńcze w ramach zadań własnych wydatkowano kwotę 37.419,18 zł, (wydatki rzeczowe – 3.979,73 zł, wydatki osobowe – 33.439,45 zł). Opiekun przepracował u podopiecznych łącznie 870 roboczogodzin.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze - zadania zlecone.

W 2016 roku opieką w formie specjalistycznych usług opiekuńczych (osoby z zaburzeniami psychicznymi) objęto narastająco 12 osób. Usługi tego rodzaju świadczyło 3 asystentów osób niepełnosprawnych. Łącznie asystenci osób niepełnosprawnych przepracowali 4.387 roboczogodzin, w tym w ramach umowy o pracę 4.387.

Na specjalistyczne usługi wydatkowano kwotę 139.997,28 zł (wydatki rzeczowe – 5.165,01 zł, wydatki osobowe – 134.832,27 zł), co stanowi 100% planu.

Ośrodki wsparcia dziennego.

W 2016 roku wpłynęło 114 wniosków osób ubiegających się o umieszczenie w ośrodkach wsparcia, w tym:

- 15 wniosków dotyczyło skierowania do Środowiskowego Domu Samopomocy przy ul. Dzierzkowskiej 9,
- 34 wnioski dotyczyły skierowania do Środowiskowego Domu Samopomocy przy ul. Sobótki 5,
- 48 wniosków dotyczyło skierowania do Dziennego Domu „Senior Wigor” przy ul. Rwańskiej 7,
- 17 wniosków dotyczyło przyznania usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w Domu pomocy Społecznej Weterana Walki i Pracy przy ul. Wyścigowej 16,

Łącznie w sprawach dotyczących ośrodków wsparcia wydano 163 decyzje.

Pomoc stacjonarna - domy pomocy społecznej.

W 2016 roku wpłynęło 197 wniosków osób ubiegających się o umieszczenie w domach pomocy społecznej:

- 164 wnioski dotyczyły umieszczenia w domach pomocy społecznej dla przewlekle somatycznie chorych, stanowiły one 83,25 % wszystkich spraw,
- 19 w domach dla osób przewlekle psychicznie chorych,
- 14 w domach dla osób w podeszłym wieku.

Wydano 156 decyzji o umieszczeniu w domach pomocy społecznej.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku na umieszczenie w domu pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych oczekiwało 8 osób. Ponadto na listach osób skierowanych do DPS widnieje 12 osób, które systematycznie odkładają umieszczenie w DPS w tym :

- 1 osoba do DPS dla osób przewlekle psychicznie chorych,
- 10 osób do DPS dla osób przewlekle somatycznie chorych,
- 1 osoba do DPS dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie.

Dopłata do mieszkańców Radomia skierowanych na podstawie decyzji MOPS w 2016 roku wyniosła 11.616.033,71 złotych.

Łącznie w sprawach dotyczących usług opiekuńczych i domów pomocy społecznej wydano 2.276 decyzji.

Dział Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Działania dofinansowywane ze środków PFRON.

W 2016 roku w ramach rehabilitacji zawodowej i społecznej do Działu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych wpłynęło łącznie 3.080 wniosków, wydano 3.080 rozstrzygnięć, w tym:

- zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy - 12 wniosków,
- środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej – 19 wniosków,
- dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych – 97 wniosków,
- dofinansowanie likwidacji barier technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych - 28 wniosków,
- dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych - 95 wniosków,
- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny – 48 wniosków,
- dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze – 1.555 wniosków,
- dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych – 826 wniosków,
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych – 48 wniosków do realizacji w 2017 roku,
- pilotażowy program „Aktywny samorząd” – 348 wniosków,
- program wyrównywania różnic między regionami Obszar G – 4 wnioski.

Plan wydatków na obsługę zadań wynikających z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych wynosił 595.700

zł. Wydatkowano kwotę 588.923,15 zł, co stanowi 98,86% planu. Środki zostały wydatkowane na:

- wynagrodzenia wraz z pochodnymi – 564.496,04 zł,
- wydatki rzeczowe – 24.427,11 zł,
- wynagrodzenia bezosobowe – 7.000,00 zł.

Plan dochodów wynosił 177.491,00 zł, wykonanie – 179.516,33 zł, co stanowi 101,14 % planu.

Rehabilitacja zawodowa i społeczna.

W 2016 roku przyznane zostały środki w wysokości 5.805.264 zł w tym na :

- rehabilitację zawodową – 438.951 zł,
- rehabilitację społeczną – 5.366.313 zł.

Wydatkowano ogółem 5.804.477,31 zł w tym na :

- rehabilitację zawodową – 438.951 zł,
- rehabilitację społeczną – 5.365.526,31 zł.

Rehabilitacja zawodowa.

Jednorazowe dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej- art. 12a.

W 2016 roku zawarto 9 umów na łączną kwotę 238.951 zł.

Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy – art. 26e.

W 2016 roku pracodawcy otrzymali refundację na łączną kwotę 200.000 zł, utworzono 7 nowych stanowisk pracy.

Rehabilitacja społeczna.

Dofinansowanie do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych

W 2016 roku o dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych ubiegało się 826 osób niepełnosprawnych i 393 opiekunów osób niepełnosprawnych.

Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych otrzymały 474 osoby, w tym:

- 185 osób niepełnosprawnych dorosłych,
- 106 niepełnosprawnych dzieci i młodzieży,
- 183 opiekunów.

Na realizację tego zadania wydatkowano 487.082 zł.

- Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki
Wysokość dofinansowania wynosi do 60% przedsięwzięcia.

Na rok 2016 złożono 64 wnioski na kwotę 443.182 zł, przez 19 organizacji na organizację wycieczek zawodów sportowych i spotkań integracyjnych.

Zawarto 31 umów na łączną kwotę 171.000 zł.

Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

Na realizację tego zadania w 2016 roku wydatkowano kwotę 1.172.241,74 zł dla 1234 osób.

Refundacji podlegały głównie pampersy, cewniki, materace przeciwoleżynowe, protezy kończyn dolnych i górnych, aparaty słuchowe, obuwie ortopedyczne, wózki inwalidzkie.

Likwidacja barier architektonicznych.

Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych wynosi do 95% kosztów, nie więcej jednak niż do wysokości 15-to krotnego wynagrodzenia.

W 2016 roku dofinansowanie na likwidację barier architektonicznych otrzymało 33 osoby na łączną kwotę 416.769,26 zł.

WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ

W 2016 roku na terenie Radomia funkcjonowało 6 warsztatów terapii zajęciowej:

- przy Polskim Stowarzyszeniu Na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Radomiu dla 35 osób - utworzony 1.IV.1999 r.,
- przy Stowarzyszeniu Pomocy Dzieciom Niewidomym i Niedowidzącym „Nadzieja” dla 40 osób - utworzony 16.XI.1995 r.,
- przy Polskim Związku Głuchych dla 30 osób – utworzony 21.XII.2005 r.,
- przy Polskim Związku Niewidomych dla 25 osób - utworzony 1.III.2007 r.,
- przy Radomskim Stowarzyszeniu Sportu i Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych „START” dla 40 osób - utworzony 29.XII.2007 r.,
- przy Stowarzyszeniu Pomocy Niepełnosprawnym Centrum Edukacyjno-Rehabilitacyjne "Do Celu" dla 25 osób - utworzony 17.XII.2014r.

Zobowiązania dotyczące dofinansowania kosztów działania WTZ wyniosły 3.118.433,31 zł.

PILOTAŻOWY PROGRAM „AKTYWNY SAMORZĄD”

Dział Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w 2016 roku ze środków PFRON realizował pilotażowy program „Aktywny Samorząd” w ramach którego złożono 348 wniosków na łączną kwotę 1.503.351,65 zł. Pozytywnie rozpatrzono 249 wniosków i wypłacono dofinansowanie na łączną kwotę 409.308,41 zł. W ramach pilotażowego programu realizowano następujące formy wsparcia:

- pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B,

- pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
- pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne,
- pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej,
- pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym,
- dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania.

PROGRAM „WYRÓWNYWANIE RÓŻNIC MIĘDZY REGIONAMI III W OBSZARZE G”

W 2016 roku Dział Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przystąpił do realizacji programu „Wyrównywanie szans między regionami III w obszarze G”, w ramach którego otrzymał środki w wysokości 75.000 zł z przeznaczeniem na rehabilitację zawodową. Planowane jest utworzenie trzech stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych.

Schronisko dla Bezdomnych

W 2016 roku na utrzymanie i obsługę Schroniska dla Bezdomnych, który zapewnia 38 miejsc noclegowych dla mężczyzn oraz 4 miejsca interwencyjne wydatkowano kwotę **501.229,05** zł. W roku 2016 z tymczasowego miejsca noclegowego skorzystało dla 84 osoby. Ponadto 33 osobom udzielono interwencyjnej pomocy w formie schronienia (pobyt w placówce od 1 do 3 nocy, bez wydawania decyzji administracyjnej). Obsługą Schroniska dla Bezdomnych zajmowało się 8 pracowników.

„Caritas” w Radomiu prowadzi Dom dla Bezdomnych Kobiet, który w 2016 roku dysponował 25 miejscami, skorzystało 51 osób. Ponadto prowadzi noclegownię, która dysponuje 30 miejscami w tym: 24 miejsca dla mężczyzn i 6 miejsc dla kobiet, w 2016 z noclegowni skorzystało 108 osób.

Osoby bezdomne mają zapewniony jeden gorący posiłek dziennie w jadalni, niezbędną odzież oraz pomoc pracownika socjalnego w rozwiązywaniu problemów bytowych. Prowadzona jest praca socjalna oraz specjalistyczne poradnictwo prawne i psychologiczne.

Miejski Zespół ds Orzekania o Niepełnosprawności

Środki na obsługę działającego przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności przydziela Wojewoda. W 2016 roku została na ten cel przyznana dotacja w kwocie 520.000,00 zł, z czego wydatkowano 516.740,64 złotych:

- wynagrodzenia i pozostałe świadczenia, wynikające z zatrudnienia – 295.546,28 zł,
- wynagrodzenia Komisji ds Orzekania, w ramach umów zleceń – 162.510 zł,
- pozostałe wydatki – 58.684,36 zł.

Gmina Miasta Radomia ze środków własnych finansuje wynagrodzenia dwóch pracowników wraz z pochodnymi – w 2016 roku wydatkowano kwotę 58.535,35 zł.

WNIOSKI I ORZECZENIA WYDANE W ROKU 2016

Rok	Liczba wniosków o ustalenie niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności	Liczba wydanych orzeczeń	Kwota dotacji budżetowej w zł.	Średni koszt orzeczenia w zł.
2016	4083 w tym: 3.604 wniosków osób powyżej 16 roku życia 479 wnioski osób poniżej 16 roku życia	4123 w tym 3.627 orzeczeń osób powyżej 16 roku życia 496 orzeczeń osób poniżej 16 roku życia	520.000,00	125

W 2016 roku zostało wydanych 1.138 legitymacji dla osób niepełnosprawnych.